

Zrównoważony rozwój w Unii Europejskiej

Raport monitorujący z 2011 r. w sprawie strategii zrównoważonego rozwoju UE

Streszczenie

Streszczenie

Zrównoważony rozwój jest podstawowym i nadrzędnym celem Unii Europejskiej, która poprzez łączenie rozwoju gospodarczego, ochrony środowiska i sprawiedliwości społecznej dąży do ciągłej poprawy jakości życia i dobrobytu współczesnych i przyszłych pokoleń.

Strategia zrównoważonego rozwoju UE (SZR UE) z 2006 r. określa, w jaki sposób UE skuteczniej sprosta wyzwaniom związanym ze zrównoważonym rozwojem. Cel ogólny zakłada ciągłą poprawę jakości życia obywateli przez społeczności zorganizowane z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, które zarządzają zasobami i używają ich w sposób efektywny oraz wykorzystują potencjał gospodarki związany z innowacjami ekologicznymi i społecznymi, zapewniając dobrobyt, ochronę środowiska oraz spójność społeczną.

Pomiar postępów w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju jest integralną częścią SZR UE, a do zadań Eurostatu należy sporządzanie co dwa lata raportu monitorującego, na podstawie unijnego zestawu wskaźników zrównoważonego rozwoju (WZR UE). Eurostat opublikował dotychczas trzy raporty monitorujące – w 2005 r., 2007 r. oraz w 2009 r. W niniejszym czwartym raporcie przedstawiono postępy w zakresie wdrażania celów strategii i podejmowania kluczowych wyzwań.

SZR UE określa założenia i cele, mające przyczynić się do skierowania Unii Europejskiej na ścieżkę ku zrównoważonemu rozwojowi. Z uwzględnieniem wspomnianych założeń i celów w niniejszym raporcie przedstawiono ilościową ocenę dotyczącą tego, czy UE zmierza w dobrym kierunku, zgodnie z tendencjami wynikającymi z WZR UE.

Celem ogólnym SZR UE jest poprawa jakości życia

Stosowanie wskaźników do mierzenia postępów jest integralną częścią strategii.

Niniejszy raport zawiera ocenę postępów w osiągnięciu celów i realizacji założeń SZR UE

Czy Unia Europejska jest na ścieżce prowadzącej ku zrównoważonemu rozwojowi?

Celem niniejszego raportu nie jest sformułowanie definitywnej oceny, czy UE rozwija się w sposób zrównoważony, gdyż nie istnieje uzgodnione stanowisko polityczne i naukowe, czym powinno być zrównoważenie lub jakie są optymalne poziomy wielu ze wskaźników przedstawionych w niniejszym raporcie. Jego celem jest raczej ocena postępów w osiągnięciu założeń i celów SZR UE, które mają przyczynić się do wprowadzenia Unii Europejskiej na tak zwaną ścieżkę ku zrównoważonemu rozwojowi. W związku z tym w niniejszym raporcie przedstawia się względną ocenę tego, czy UE zmierza we właściwym kierunku, wyznaczonym przez te założenia i cele. Akcent kładzie się przy tym na „zrównoważony rozwój”, a nie na „zrównoważenie”¹.

W celu dokonania oceny ewentualnych postępów w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju interesujące może być porównanie wyników oceny tendencji w odniesieniu do wskaźników wiodących przedstawionych w niniejszym raporcie i w raporcie z 2009 r.². Dwa czynniki utrudniają jednak przeprowadzenie takiego porównania. Po pierwsze, obraz sytuacji jest złożony ze względu na destrukcyjne skutki kryzysu gospodarczego i finansowego zapoczątkowanego w 2007 r. W następnej

¹ Należy rozróżnić pojęcie „zrównoważonego rozwoju” od pojęcia „zrównoważenia”. „Zrównoważenie” jest właściwością systemu, za pomocą której utrzymuje się konkretny stan systemu w czasie. Pojęcie „zrównoważonego rozwoju” odnosi się do procesu obejmującego zmianę lub rozwój. Strategia ma na celu „osiągnięcie ciągłej poprawy jakości życia”, a więc skupia się na utrzymaniu procesu poprawy dobrostanu człowieka. Zrównoważony rozwój nie tyle dąży do stabilnej równowagi, co stanowi koncepcję dynamiczną, zakładającą, że zmiany są nieodłączną właściwością społeczeństw.

² [Eurostat, Zrównoważony rozwój w Unii Europejskiej: Raport monitorujący z 2009 r. w sprawie strategii zrównoważonego rozwoju UE, Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2009 r.](#)

sekcji niniejszego rozdziału podjęto próbę opisanie niektórych z tych skutków. Po drugie, występuje szereg różnic między zbiorami danych, celami i metodologią oceny zastosowanymi w obu raportach. Aby skorygować powyższe różnice, dokonano przeglądu ocen z poprzedniego raportu zgodnie ze zbiorami danych i metodologią zastosowanymi w niniejszym raporcie, a następnie przedstawiono te oceny w Tabeli 1, gdzie obok pierwotnych ocen z 2009 r. zawarte są oceny z obecnego raportu.

Tabela 1: Zestawienie ocen wskaźników wiodących z raportu z 2009 r. oraz z obecnego raportu³

Tematyka WZR	Wskaźnik wiodący	Raport z 2009 r.	Zmieniła ocena z 2009 r.	Obecny raport
Rozwój społeczno-gospodarczy	Realny PKB na mieszkańca			
Zrównoważona konsumpcja i produkcja	Produktywność zasobów			
Włączenie społeczne	Zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym			
Zmiany demograficzne	Wskaźnik zatrudnienia osób starszych			
Zdrowie publiczne	Przeciętne trwanie życia i dalsze trwanie życia w zdrowiu			
Zmiana klimatu i energia	Emisja gazów cieplarnianych			
	Zużycie energii ze źródeł odnawialnych			
Zrównoważony transport	Zużycie energii w transporcie w relacji do PKB			
Zasoby naturalne	Występowanie pospolitych gatunków ptaków			
	Ochrona zasobów ryb			
Globalne partnerstwo	Oficjalna pomoc rozwojowa			
Dobre rządzenie	[Brak wskaźnika wiodącego]	:	:	:

Chociaż tylko dwa z jedenastu wskaźników wiodących wykazują ten sam wynik oceny w obu raportach (wskaźnik średniego trwania życia należący do dziedziny „zdrowie publiczne” oraz wskaźnik występowania pospolitych gatunków ptaków należący do dziedziny „zasoby naturalne”), to gdyby w 2009 r. zastosowano aktualne zbiory danych, cele i metodologię oceny, w obu raportach ocena byłaby identyczna dla siedmiu wskaźników. Wskaźniki te, oprócz dwóch wspomnianych już wskaźników, obejmują dwa wskaźniki „oddzielenia” (produktywność zasobów i zużycie energii w transporcie w relacji do PKB), zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zużycie energii ze źródeł odnawialnych oraz ochronę zasobów ryb.

Rzeczywiste zmiany wystąpiły zatem w przypadku pozostałych czterech wskaźników, z których dwa wykazują mniej korzystną sytuację – realny PKB na mieszkańca i wskaźnik zatrudnienia osób starszych. Z kolei w przypadku dwóch wskaźników: emisja gazów cieplarnianych i oficjalna pomoc rozwojowa, sytuacja uległa poprawie. Zgodnie z informacjami podanymi w poniższej sekcji na niektóre z tych zmian wpłynął kryzys gospodarczy i finansowy.

Zasadniczo trudno jest ocenić, czy od czasu opublikowania raportu z 2009 r. poczyniono postępy, ze względu na okoliczności przedstawione powyżej. Mając jednak na uwadze, że prawie połowa wskaźników wiodących wykazuje umiarkowanie niekorzystne tendencje, nie można jeszcze uznać, że Unia Europejska znajduje się na ścieżce ku zrównoważonemu rozwojowi.

Wpływ światowego kryzysu gospodarczego i finansowego

W następstwie światowego kryzysu gospodarczego i finansowego, który rozpoczął się pod koniec

³ Objasnienie metody oceny i znaczenia symboli pogody zawarto we Wprowadzeniu.

2007 r., UE weszła w 2008 r. w fazę recesji⁴. W połowie 2011 r., w czasie końcowych prac nad niniejszym raportem, gospodarka UE nadal wykazywała jedynie powolny wzrost. Wpływ powyższych czynników okazał się bardzo poważny i wykracza poza obszar gospodarki, oddziałując negatywnie na wiele kwestii zakresem monitorowanych za pomocą wskaźników przedstawionych w niniejszej publikacji. W niniejszej sekcji przedstawiono krótkie podsumowanie dotyczące obszarów dotkniętych kryzysem w okresie od 2007 r. aż do 2010 r. tam, gdzie jest to możliwe. Chociaż obecnie nie można mieć pewności w tym względzie, niektóre konsekwencje, takie jak niższy poziom inwestycji, mogą spowodować długoterminowy i ciągły efekt domina, który uwidoczni się dopiero w późniejszych raportach.

Problemy związane z płynnością w sektorze bankowym, które rozpoczęły się w 2007 r., doprowadziły do ograniczenia kredytów i spadku cen aktywów, co z kolei wywołało obniżenie popytu konsumpcyjnego (odzwierciedlone we wskaźniku „wydatki gospodarstw domowych”), wzrost „oszczędności gospodarstw domowych”, spadek poziomu „inwestycji” przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, spadek w handlu międzynarodowym (odzwierciedlony we wskaźniku „przywóz z krajów rozwijających się”) oraz zmniejszenie „realnego PKB na mieszkańca”. Drastycznie wzrósł poziom „długu publicznego”. Obniżył się wskaźnik „zatrudnienia”, w szczególności wśród młodzieży osób młodych, a negatywne skutki były o wiele większe w przypadku mężczyzn niż w przypadku kobiet („zatrudnienie kobiet”). Spowolnieniu uległ wzrost „wskaźnika zatrudnienia osób starszych”. Z powodu gromadzenia pracy i zmian w godzinach pracy zmniejszyła się „wydajność pracy”. Wzrosły natomiast „wydatki na badania i rozwój”, ponieważ w szeregu państw zwiększono wydatki w tym obszarze w ramach starań mających na celu wspieranie ożywienia gospodarczego i długoterminowego wzrostu. W następstwie spadku popytu obniżył się również poziom produkcji przemysłowej, co wyraźnie widać na przykładzie „wytwarzania toksycznych chemikaliów”.

Wzrost „bezrobocia” i „bezrobocia długotrwałego” spowodował skutki społeczne. Chociaż ogólnie „zagrożenie ubóstwem” zmalało, odnotowano jego wzrost w grupie wiekowej 25-49 lat oraz w nieznanym stopniu dla osób w wieku 18-24 lata. Nastąpił wzrost „intensywności ubóstwa” oraz zwiększyła się liczba „samobójstw”, zwłaszcza wśród mężczyzn i osób w średnim wieku. Obniżyło się również „saldo migracji”, prawdopodobnie na skutek trudności ze znalezieniem zatrudnienia w UE. Jeżeli chodzi o walkę z ubóstwem na świecie, obniżył się poziom „pomocy finansowej dla krajów rozwijających się”, czego powodem było raczej zmniejszenie przepływów środków od prywatnych darczyńców niż środków pochodzących z oficjalnych źródeł lub od organizacji pozarządowych.

Zmalało zapotrzebowanie na energię („końcowe zużycie energii”) w relacji do PKB. Mniejsze zużycie przyczyniło się do ustabilizowania „zależności energetycznej” UE, co pozwoliło przełamać długoterminową tendencję rosnącej zależności. Poziom „emisji gazów cieplarnianych” oraz „emisji zanieczyszczeń do atmosfery”, który wykazywał już tendencję spadkową, mała w jeszcze szybszym tempie.

Transport towarowy ulegał zmniejszeniu szybciej niż PKB (co odzwierciedla wskaźnik „wolumen transportu towarowego w relacji do PKB”). Prawdopodobnie z powodu wolniejszego tempa spadku przewozu osób, spadek zużycia energii w transporcie był jednak mniejszy w relacji do PKB („zużycie energii w transporcie w relacji do PKB”). Obniżył się poziom „emisji gazów cieplarnianych związanej z transportem”, a „emisja tlenków azotu (NO_x) związana z transportem” i „emisja pyłu zawieszzonego związana z transportem” malały w szybszym tempie niż w latach poprzednich. Zmniejszyła się również liczba „śmiertelnych ofiar wypadków drogowych”, prawdopodobnie w wyniku ograniczenia ruchu.

Reakcję społeczeństwa na kryzys oraz sposób zarządzania kryzysem znajdują odzwierciedlenie w spadku „zaufania obywateli do instytucji UE” i „frekwencji wyborczej w wyborach krajowych”.

⁴ Aby zapoznać się z bardziej szczegółową analizą kryzysu, zob.: [Komisja Europejska, *Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses, European Economy, Nr 7/2009*](#).

Postępy w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju w Unii Europejskiej

Spośród 100 wskaźników przedstawionych w niniejszym raporcie jedenaście uznano za wskaźniki wiodące. Mają one na celu przedstawienie ogólnego obrazu tego, czy UE poczyniła postępy w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju w kontekście założeń i celów określonych w SZR UE. Z oceny postępów od 2000 r. przeprowadzonej na podstawie wskaźników wiodących wyłania się dość niejednorodna sytuacja.

Tabela 2: Ocena zmian we wskaźnikach wiodących (UE-27, od 2000 r.)⁵

Tematyka WZR	Wskaźnik wiodący	Ocena zmian w UE-27
Rozwój społeczno-gospodarczy	Realny PKB na mieszkańca	
Zrównoważona konsumpcja i produkcja	Produktywność zasobów	
Włączenie społeczne	Zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (*)	
Zmiany demograficzne	Wskaźnik zatrudnienia osób starszych	
Zdrowie publiczne	Przeciętne dalsze trwanie życia i dalsze trwanie życia w zdrowiu (**)	
Zmiana klimatu i energia	Emisja gazów cieplarnianych	
	Zużycie energii ze źródeł odnawialnych (***)	
Zrównoważony transport	Zużycie energii w transporcie w relacji do PKB	
Zasoby naturalne	Występowanie pospolitych gatunków ptaków (****)	
	Ochrona zasobów ryb	
Globalne partnerstwo	Oficjalna pomoc rozwojowa	
Dobre rządzenie	[Brak wskaźnika wiodącego]	:

(*) Od 2005 r.

(**) Od 2002 r.

(***) Od 2006 r.

(****) Zagregowane dane dla UE obejmujące 19 państw członkowskich.

Wyraźnie korzystne zmiany

Obserwowane ostatnio zmiany można uznać za korzystne w przypadku wskaźnika wiodącego należącego do dziedziny „włączenie społeczne”, przy coraz mniejszej liczbie osób **zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszyła się o około 2 miliony między 2008 a 2009 r.

Jako wyraźnie korzystne można ocenić również zmiany w dwóch wskaźnikach wiodących związanych ze „zmianami klimatu i energią”. W latach 2000–2009 **emisja gazów cieplarnianych** UE uległa znacznej redukcji, dzięki czemu prawdopodobne stało się wypełnienie zobowiązań UE-15 z Kioto (dotyczących redukcji o 8 % w latach 2008-2012) oraz osiągnięcie celu UE-27 zakładającego redukcję emisji o 20 % do 2020 r. w porównaniu z poziomami z roku 1990. Ze względu na zmiany w metodologii dane dotyczące drugiego wskaźnika wiodącego – „**zużycie energii ze źródeł odnawialnych**” – są dostępne tylko za

W latach 2008–2009 liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszyła się o około 2 miliony

Cele ustanowione na rok 2020 dla dwóch wskaźników wiodących związanych ze

⁵ Objaśnienie metody oceny i znaczenia symboli pogody zawarto we Wprowadzeniu.

okres od 2006 do 2008 r. Jeżeli jednak utrzymanie obecnego tempa zmian w tym krótkim okresie okaże się możliwe, UE prawdopodobnie osiągnie ustanowiony na rok 2020 cel zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto do 20 %.

*„zmianami klimatu i energią”
prawdopodobnie
zostaną osiągnięte*

Umiarkowanie korzystne zmiany

Umiarkowanie korzystne zmiany obserwuje się w przypadku wskaźników wiodących związanych z „rozwojem społeczno-gospodarczym” i „zdrowiem publicznym”, a także w przypadku jednego z dwóch wskaźników wiodących należących do dziedziny „zasoby naturalne”.

*Umiarkowanie
korzystne zmiany
we wskaźnikach
realnego PKB na
mieszkańca,
średniego trwania
życia i
występowania
pospolitych
gatunków ptaków*

Jeżeli chodzi o „rozwój społeczno-gospodarczy”, w latach 2000–2010 wskaźnik wiodący „**realny PKB na mieszkańca**” wzrastał średnio o 0,9 % rocznie, chociaż kryzys gospodarczy i późniejsza recesja w 2009 r. spowodowały jego spadek prawie do poziomu z 2005 r. W 2010 notowano powolny wzrost w UE jako całości, podobnie w połowie 2011 r., w czasie prowadzenia końcowych prac nad niniejszym raportem, unijna gospodarka nadal wykazywała jedynie powolny wzrost.

Jeżeli chodzi o „zdrowie publiczne”, dane dotyczące **przeciętnego dalszego trwania życia** w UE świadczą o poczynieniu pewnych postępów w zwiększaniu długości życia populacji UE. Przewiduje się, że dziewczynka urodzona w 2008 r. będzie żyła średnio 82,4 lat, a chłopiec 76,4 lat.

Z danych dotyczących **występowania pospolitych gatunków ptaków** – jednego ze wskaźników w dziedzinie „zasoby naturalne” – wynika, że współczynnik dla wszystkich pospolitych gatunków ptaków wzrósł nieznacznie, mimo że liczba ptaków występujących na obszarach rolniczych uległa niekorzystnemu zmniejszeniu w latach 2000–2008.

Umiarkowanie niekorzystne zmiany

Pięć z jedenastu wskaźników wiodących z zestawu WZR UE wykazuje umiarkowanie niekorzystne zmiany, w tym w odniesieniu do „zrównoważonej konsumpcji i produkcji”, „zmian demograficznych”, „zrównoważonego transportu” i „globalnego partnerstwa”, a także do jednego z dwóch wskaźników wiodących należących do dziedziny „zasoby naturalne”.

*Prawie połowa
wskaźników
wiodących
wykazuje
umiarkowanie
niekorzystne
tendencje*

Na podstawie wskaźnika wiodącego z dziedziny „zrównoważonej konsumpcji i produkcji” można stwierdzić, że w latach 2000–2007 występowała umiarkowanie niekorzystna tendencja. Chociaż wzrost **produktywności zasobów** świadczy o bardziej skutecznym wykorzystywaniu zasobów przez UE, to nadal wzrastało zapotrzebowanie na materiały (i związany z tym wpływ na środowisko).

*Wzrosła
produktywność
zasobów, ale
jednocześnie
wzrosło też zużycie
materiałów*

Jeżeli chodzi o „zmiany demograficzne” w UE, do 2008 r. wzrost **wskaźnika zatrudnienia osób starszych** wskazywał na to, że w roku 2010 zostanie osiągnięty docelowy poziom 50 %. Jednak w latach 2009–2010 na skutek kryzysu tendencja wzrostowa uległa jednak niemal całkowitemu zatrzymaniu, przez co wskaźnik zatrudnienia wyniósł 46 % w 2010 r. i cel nie został osiągnięty.

*UE nie osiągnęła
ustanowionego na
rok 2010 celu 50 %
dotyczącego
zatrudnienia osób
starszych*

W przypadku „produktywności zasobów” **wskaźnik zużycia energii w transporcie na jednostkę PKB** uległ umiarkowanemu zmniejszeniu w latach 2000–2009. Jednak mimo znacznego spadku spowodowanego kryzysem w 2009 r. zużycie energii w transporcie od 2000 r. stale rośnie, chociaż w

Oddzielenie zużycia

wolniejszym tempie niż gospodarka. Oddzielenie zużycia energii w transporcie od rozwoju gospodarczego jest niemal niewidoczne.

energii w transporcie od wzrostu gospodarczego jest niemal niewidoczne

Jeżeli chodzi o **utrzymanie zasobów ryb**, jeden z dwóch wskaźników wiodących z dziedziny „zasoby naturalne” – całkowita wielkość połowów ryb z zasobów poza bezpiecznymi granicami biologicznymi – zbliżył się w 2009 r. do poziomu 24 %. Choć można to uznać za poprawę w porównaniu z 2000 r., w którym udział wyniósł ok. 37 %, całkowite wielkości połowów ryb nadal przekraczały zrównoważone poziomy eksploatacji.

Połowy ryb na północno-wschodnim Atlantyku nadal przekraczają zrównoważone poziomy eksploatacji

W odniesieniu do międzynarodowych zobowiązań UE, część dochodu narodowego brutto (DNB) przeznaczana przez UE na **oficjalną pomoc rozwojową** dla krajów rozwijających się, w latach 2005–2010 pozostała prawie nie zmieniona i wynosiła około 0,4 % DNB. UE nie osiągnęła zatem ustanowionego pośredniego celu w wysokości 0,56 % w 2010 r. i nie wydaje się, by miała osiągnąć cel dotyczący przeznaczenia 0,7 % jej DNB na ODA do 2015 r. Należy jednak zauważyć, że wiele innych wskaźników należących do dziedziny „globalne partnerstwo” wykazuje bardziej korzystne tendencje.

Nie wydaje się, by UE miała osiągnąć docelowy poziom ODA wynoszący 0,7 % DNB do 2015 r.

Wyraźnie niekorzystne zmiany

W przypadku wskaźników wiodących nie stwierdza się wyraźnie niekorzystnych zmian, co wskazuje na to, że Unia Europejska dokonała pewnych postępów na ścieżce ku zrównoważonemu rozwojowi. Analizując dodatkowe wskaźniki w zakresie poszczególnych dziedzin zestawu WZR UE, można jednak zauważyć, że nadal utrzymuje się szereg wyraźnie niekorzystnych zmian, a ogólny obraz sytuacji może być mniej pozytywny niż wynikałoby to z analizy samych wskaźników wiodących.

• Brak wskaźnika wiodącego

W dziedzinie „dobrego rządzenia” nie występuje żaden wskaźnik wiodący, ponieważ uznano, że żaden wskaźnik nie jest wystarczająco wiarygodny i istotny dla polityki, aby przedstawiać całościowy zarys koncepcji dobrego rządzenia.

Szczegółowy przegląd głównych zmian

Podczas gdy wskaźniki wiodące dają ogólny pogląd na temat postępów w obszarze kluczowych wyzwań SZR UE, to aby uzyskać pełniejszy i bardziej szczegółowy obraz, w każdej dziedzinie konieczne jest przeanalizowanie postępu przez prezentowanego za pomocą wskaźników.

Rozwój społeczno-gospodarczy

Niedawny światowy kryzys gospodarczy i finansowy wpłynął – zarówno pozytywnie, jak i negatywnie – na wiele długoterminowych tendencji w dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym względzie w krótkim okresie tendencje uległy pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do inwestycji, zatrudnienia i bezrobocia oraz realnego PKB na mieszkańca i wydajności pracy, nawet jeżeli w przypadku dwóch ostatnich z wymienionych obszarów znów zaczęły się poprawiać. Pozytywne zmiany zaobserwowano natomiast w odniesieniu do wydatków na badania i rozwój oraz energochłonności, a także w krótkim okresie w odniesieniu do oszczędności gospodarstw domowych.

Tabela 3: Ocena zmian w dziedzinie rozwoju społeczno-gospodarczego (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
 Realny PKB na mieszkańca	 Inwestycje	Rozwój gospodarczy Regionalne dysproporcje w PKB Oszczędności gospodarstw domowych
	Konkurencyjność, innowacje i efektywność	
	 Wydajność pracy	 Wydatki na badania i rozwój Energochłonność
	Zatrudnienie	
 Zatrudnienie	 Zatrudnienie kobiet Regionalne dysproporcje w zatrudnieniu Bezrobocie	

Wskaźnik wiodący

W latach 2000–2010 realny PKB na mieszkańca dla UE jako całości wzrastał średnio o 0,9 % rocznie, ale tempo wzrostu było bardzo zróżnicowane w całej UE. W okresie ożywienia gospodarczego obejmującego lata 2003–2007 tempo wzrostu osiągnęło poziom 2,7 %, chociaż w kilku krajach Europy Wschodniej tempo wzrostu było o wiele szybsze. W reakcji na kryzys gospodarczy w 2008 r. PKB na mieszkańca przestało jednak rosnąć a następnie w 2009 r. gwałtownie zmalało o 4,6 %. Kryzys uderzył głównie w najszybciej rozwijające się państwa członkowskie Europy Wschodniej. W roku 2010 w całej UE i w większości państw członkowskich odnotowano powolny wzrost, przy czym w Irlandii, Grecji, Hiszpanii i Rumunii odnotowano spadek.

Okres szybkiego wzrostu gospodarczego zakończył się w następstwie kryzysu

Powolny wzrost w 2010 r.

Rozwój gospodarczy

W latach 2000–2009 udział inwestycji w PKB odpowiadał cyklowi gospodarczemu (w szczególności ze względu na inwestycje przedsiębiorstw). Po osiągnięciu w 2007 r. szczytowej wartości 21,7 %, zmalał on w latach 2008–2009 do poziomu 19,4 %, głównie z powodu cięć inwestycji przedsiębiorstw w reakcji na kryzysy gospodarcze.

Poziom inwestycji wyrażonych jako udział w PKB był dość stabilny

W latach 2000–2007 poziom regionalnych dysproporcji w PKB w UE obniżył się z 35,5 % do 32,7 %. Wraz ze zmniejszeniem się regionalnych dysproporcji w zatrudnieniu tendencja ta wskazuje na coraz większą konwergencję regionów UE. Utrzymywały się duże dysproporcje w dyspersji regionalnego PKB w poszczególnych państwach, w szczególności w państwach członkowskich Europy Wschodniej, w których szybkie przejście do gospodarki rynkowej spowodowało rosnące nierówności pod względem podziału bogactwa.

Zmniejszyły się regionalne dysproporcje w działalności gospodarczej

Przez przeważającą część okresu 2000–2010 oszczędności gospodarstw domowych UE, wyrażone jako udział dochodu do dyspozycji, wykazywały stałą tendencję spadkową. Ich poziom wzrósł jednak nieznacznie w 2008 r., a następnie znacznie w 2009 r. na skutek kryzysu finansowego. W 2010 r. poziom oszczędności gospodarstw domowych ponownie zaczęły się obniżać, osiągając prawie poziom z 2004 r. Utrzymywały się też znaczne różnice między państwami członkowskimi.

W następstwie kryzysu gospodarczego odnotowano wzrost stopy oszczędności

Innowacje, konkurencyjność i efektywność

W latach 2000–2010 wydajność pracy w UE wzrastała średnio o 1,1 % rocznie, chociaż przez kilka miesięcy wzrastała o 1,7–1,8 % rocznie, głównie ze względu

W wyniku kryzysu zmniejszyło się

na nadrobienie zaległości przez państwa członkowskie Europy Wschodniej, w 2008 r. zaczęła wykazywać tendencję malejącą, a w roku 2009 spadła o 1,2 %. W 2010 r. wydajność pracy wzrosła o 1,6 %.

tempo wzrostu wydajności pracy

Przez przeważającą część okresu 2000-2009 udział wydatków na badania i rozwój w PKB był dość stabilny dla całej UE, utrzymując się na poziomie 1,8-1,9 %. W latach 2008 i 2009 wydatki na badania i rozwój nieznacznie wzrosły. W latach 2000-2009 energochłonność UE stale malała, w niektórych latach aż o 2,5 %, powodując zupełne oddzielenie krajowego zużycia energii brutto od wzrostu PKB.

*Poziom wydatków na badania i rozwój jest niższy od poziomu docelowego
Całkowite oddzielenie zużycia energii od wzrostu gospodarczego*

Zatrudnienie

Zatrudnienie w UE wzrosło z poziomu 66,6 % odnotowanego w 2000 r. do 70,4 % w 2008 r., ale przed 2010 r. zmalało ponownie do 68,6 %. Niekorzystna tendencja dotyczyła szczególnie mężczyzn, młodzieży i osób o niższym poziomie wykształcenia.

Kryzys gospodarczy zatrzymał postępy w osiągnięciu docelowego wskaźnika zatrudnienia w wysokości 75 %

W latach 2000-2010 zatrudnienie kobiet stale rosło – od 57,3 % do 62,1 %, przez co zmniejszało się zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn. Utrzymywały się znaczne różnice między państwami członkowskimi.

Regionalne dysproporcje we wskaźniku zatrudnienia zmniejszyły się z 13,0 % w 2000 r. do 11,8 % w 2009 r. Sytuacja uległa poprawie dzięki stopniowemu wzrostowi stabilności pozycji kobiet w gospodarkach regionalnych.

Zmniejsza się zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn w obszarze zatrudnienia i bezrobocia

W latach 2000-2010 bezrobocie w UE wykazywało przeciętnie tendencję wzrostową. Choć w okresie ożywienia gospodarczego trwającego od 2003 do 2007 r. bezrobocie spadło do niskiego poziomu, w 2009 r. w reakcji na kryzys gospodarczy wzrosło gwałtownie do poziomu wyższego niż w 2000 r., a następnie w roku 2010 ustabilizowało się na tym poziomie.

Kryzys gospodarczy uniemożliwił osiągnięcie efektów w walce z bezrobociem

Zrównoważona konsumpcja i produkcja

Zmiany we wzorcach konsumpcji i produkcji zachodzące od 2000 r. wykazują jednocześnie pewne bardzo niekorzystne, jak i bardzo korzystne tendencje. Z jednej strony stale rośnie zużycie materiałów i energii elektrycznej oraz ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych (zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na mieszkańca). Z drugiej strony zmniejszyło się końcowe zużycie energii i ilość odpadów niemineralnych wytwarzanych w UE oraz zwiększył się udział odpadów poddanych recyklingowi lub kompostowaniu. Osiągnięto też znaczną redukcję emisji głównych czynników zanieczyszczenia powietrza, a także dokonano postępów związanych ze wzorcami produkcji w odniesieniu do ekologicznego wymiaru społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw oraz postępów w stosowaniu praktyk rolniczych bardziej przyjaznych dla środowiska.

Tabela 4: Ocena zmian w dziedzinie zrównoważonej konsumpcji i produkcji, (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
 Produktywność zasobów	Zużycie zasobów i odpady	
	 Odpady nieminerarne (*)	 Krajowa konsumpcja materialna Odpady niebezpieczne (*) Odpady komunalne poddane recyklingowi i kompostowaniu Emisje do atmosfery
	Wzorce konsumpcji	
	 Zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe	: Liczba osób w gospodarstwach domowych : Wydatki gospodarstw domowych Końcowe zużycie energii Posiadane samochody
Wzorce produkcji		
 Systemy zarządzania środowiskowego (**)	 Oznakowania ekologiczne : Obszar objęty zobowiązaniem rolno-środowiskowym Rolnictwo ekologiczne (***) Wskaźnik gęstości obsady zwierząt gospodarskich (**)	

(*) Od 2004 r.

(**) Od 2003 r.

(***) Od 2005 r.

Wskaźnik wiodący

W latach 2000–2007 zmiany w wydajności zasobów (mierzonej jako stosunek PKB do krajowego zużycia materiałów) były umiarkowanie niekorzystne. Choć wzrost wydajności zasobów w latach 2000–2007 świadczy o bardziej efektywnym wykorzystywaniu przez UE swoich zasobów (PKB wzrastał w szybszym tempie niż krajowe zużycie materiałów), zapotrzebowanie na materiały (oraz związany z tym wpływ na środowisko) nadal wykazywało tendencję wzrostową. Oddzielenie zużycia zasobów od wzrostu gospodarczego było zatem tylko względne.

Tylko względne oddzielenie zużycia zasobów od wzrostu gospodarczego

Wykorzystanie zasobów oraz odpady

W latach 2000–2007 odnotowano umiarkowany wzrost krajowego zużycia materiałów zarówno w wartościach względnych, jak i w przeliczeniu na mieszkańca. Wzrost ten był spowodowany zwiększeniem wydobycia krajowego i importu, wynikającym z rosnącego zapotrzebowania na zasoby mineralne.

Utrzymuje się wzrost zużycia materiałów

Dane dotyczące wytwarzania odpadów wskazują zarówno na korzystne, jak i niekorzystne tendencje. Z jednej strony w latach 2004–2008 zmalała w UE ilość wytwarzanych odpadów niemineralnych, a w latach 2000–2009 dokonano w istotnym stopniu przejścia na recykling i kompostowanie w obszarze przetwarzania odpadów komunalnych. Z drugiej strony natomiast wytwarzanie odpadów niebezpiecznych znacznie wzrosło w latach 2004–2008.

Coraz lepsze gospodarowanie odpadami, ale większe ilości odpadów niebezpiecznych

W okresie od 2000 do 2008 r. nastąpił również duży spadek emisji do atmosfery będących skutkiem działalności człowieka, obejmujących takie związki, jak tlenki siarki, tlenki azotu, niemetanowe lotne związki organiczne i amoniak.

Obniżenie poziomów emisji do atmosfery

Wzorce konsumpcji

W latach 2000–2007 wydatki gospodarstw domowych w UE stale rosły, ale w latach 2008 i 2009 nastąpił ich niewielki spadek w następstwie kryzysu gospodarczego. Jednocześnie zmniejszyła się liczba osób przypadających na gospodarstwo domowe, co odzwierciedla utrzymującą się tendencję w kierunku większej liczby gospodarstw domowych o mniejszej liczbie osób.

Większa liczba gospodarstw domowych o rosnących wydatkach, które są jednak mniejsze

W latach 2000–2009 nastąpił znaczny wzrost zużycia energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe, natomiast końcowe zużycie energii nieznacznie zmalało, głównie w wyniku kryzysu gospodarczego.

W 2009 r. zmniejszyło się końcowe zużycie energii

W okresie od 2000 do 2009 r. nadal rosła liczba samochodów osobowych na 1000 mieszkańców, chociaż w wolniejszym tempie niż w latach 1990–2000.

Rosnąca liczba samochodów na drogach

Wzorce produkcji

Europejscy przedsiębiorcy w coraz większym stopniu biorą pod uwagę w swojej działalności aspekty społeczne i środowiskowe i współdziałają z zainteresowanymi stronami, co określa się pojęciem „społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw”. W latach 2003–2010 znacznie wzrosła liczba organizacji, które wdrożyły certyfikowany system zarządzania środowiskowego, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie systemu ekozarządzania i audytu. Ponadto w latach 2000–2010 nastąpił istotny wzrost liczby przyznanych licencji na oznakowania ekologiczne UE, chociaż udział w rynku produktów posiadających takie oznakowania utrzymywał się na stosunkowo niskim poziomie.

Wzrost liczby przyznanych licencji na oznakowania ekologiczne i organizacji posiadających certyfikat poświadczający stosowanie systemu zarządzania środowiskowego

Jeżeli chodzi o zrównoważoną produkcję rolną w UE, do roku 2009 znacznie rósł udział gruntów rolnych objętych zobowiązaniami rolno-środowiskowymi oraz udział rolnictwa ekologicznego w całkowitej powierzchni użytków rolnych. Ponadto w latach 2003–2007 nastąpił korzystny spadek pogłowia zwierząt gospodarskich w przeliczeniu na hektar.

Sygnaly spadkowej tendencji intensywności rolnictwa

Włączenie społeczne

Tendencje w dziedzinie włączenia społecznego obserwowane od 2000 r. są ogólnie dość obiecujące, w szczególności w odniesieniu do ograniczania ubóstwa. Nastąpiła wyraźnie korzystna zmiana odnośnie zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Powyższą tendencję odzwierciedla w szczególności liczba osób zagrożonych głęboką deprywacją materialną oraz liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności zatrudnienia. Odnotowano wyraźnie pozytywną zmianę, jeżeli chodzi o ograniczenie liczby osób dorosłych o niskim poziomie wykształcenia oraz różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn (zróznicowanie wynagrodzenia ze względu na płeć). Ponadto nastąpiła umiarkowanie korzystna zmiana w odniesieniu do zagrożenia ubóstwem monetarnym, intensywności ubóstwa, nierówności dochodowych i bezrobocia długotrwałego. Zaobserwowano jednak również szereg niekorzystnych tendencji. Wzrósł odsetek ubogich pracujących i zmniejszyło się uczestnictwo w życie kształceniu ustawicznym dorosłych, przez co nie został osiągnięty cel ustanowiony na rok 2010. Ponadto konieczne są dalsze postępy w zmniejszaniu odsetka naukę młodzieży niekontynuującej nauki oraz zwiększanie umiejętności

czytania ze zrozumieniem wśród uczniów.

Tabela 5: Ocena zmian w dziedzinie włączenia społecznego (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	Ubóstwo dochodowe i warunki życia	
 Zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (*)	 Zagrożenie ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych (*)	 Intensywność ubóstwa (*)
	 Głęboka deprivacja materialna (*)	 Nierówności dochodowe (*)
	Dostęp do rynku pracy	
	 Gospodarstwa domowe o bardzo małej intensywności pracy (*)	 Ubodzy pracujący (*) Stopa bezrobocia długotrwałego Zróżnicowania wynagrodzenia ze względu na płeć (**)
	Edukacja	
	 Osoby przedwcześnie kończące naukę (***)	 Osoby dorosłe o niskim poziomie wykształcenia Kształcenie ustawiczne dorosłych (***) Niski poziom czytania ze zrozumieniem wśród uczniów

(*) Od 2005 r.

(**) Od 2006 r.

(***) Od 2003 r.

Wskaźnik wiodący

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszyła się o około 2 miliony między 2008 i 2009 r. Wynik ten osiągnięto w głównej mierze poprzez zmniejszenie liczby osób dotkniętych głęboką deprivacją materialną.

W latach 2008–2009 liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zmniejszyła się o około 2 miliony

Ubóstwo monetarne i warunki życia

Od 2005 r. odsetek osób zagrożonych ubóstwem po uwzględnieniu transferów społecznych zmalał tylko nieznacznie, natomiast znacznie zmniejszyła się liczba osób dotkniętych głęboką deprivacją materialną, a taka pozytywna tendencja występuje w większości państw członkowskich. W nieznacznym stopniu zmniejszyła się różnica między dochodami ubogich, a progiem ubóstwa (intensywnością ubóstwa) oraz nierówności dochodowe.

Niewielki spadek odsetka osób zagrożonych ubóstwem dochodowym. Niższy poziom deprivacji materialnej

Dostęp do rynku pracy

W latach 2005–2009 w całej UE i w większości państw członkowskich zmalał odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych o bardzo niskiej intensywności zatrudnienia. Podczas gdy stopa bezrobocia długotrwałego zmniejsza się nieznacznie od 2000 r., odsetek osób zagrożonych ubóstwem mimo

Niewielki spadek bezrobocia długotrwałego, ale wzrost liczby

posiadania zatrudnienia (ubogich pracujących) zwiększył się w latach 2005–2009. W okresie od 2006 do 2009 r. w znacznym stopniu zmniejszyły się różnice w wynagrodzeniach mężczyzn i kobiet, ale nie we wszystkich państwach członkowskich.

*ubogich
pracujących*

Edukacja

W UE zmniejszył się odsetek naukę młodzieży niekontynuującej nauki, ale nadal konieczne są dalsze postępy, aby osiągnąć cel ustanowiony na rok 2020. Od 2003 r. odnotowywane są również postępy w uczestnictwie w kształceniu ustawicznym dorosłych, jednak nie udało się osiągnąć celu na rok 2010. Odsetek osób dorosłych o niskim poziomie wykształcenia stale się zmniejszał, a w 2009 r. nastąpiło odwrócenie pogarszającej się uprzednio tendencji wykazywanej przez wskaźnik niskiego poziomu czytania ze zrozumieniem wśród uczniów, chociaż zmiana ta nie wystarczy, aby osiągnąć cel wyznaczony na 2010 r.

*Kilka korzystnych
tendencji, ale cel
ustanowiony na
2010 r. w
obszarze
kształcenia
ustawicznego
dorosłych nie
został osiągnięty*

Zmiany demograficzne

Korzystne tendencje odnotowano w przypadku demograficznych wskaźników przeciętnego dalszego trwania życia, a także nieznaczną poprawę w przypadku współczynnika dzietności. Poprawiły się również wskaźniki przedstawiające adekwatność dochodową w odniesieniu do osób starszych. Mimo znacznych postępów nie osiągnięto jednak celu na rok 2010 w obszarze zatrudnienia osób starszych. Ponadto odnotowano niekorzystne zmiany w przypadku wskaźników służących do monitorowania stabilności finansów publicznych. Poziom długu publicznego wzrósł na przykład w UE średnio z 62,3 % w 2008 r. do 80 % w 2010 r. a jeżeli chodzi o podniesienie średniego wieku emerytalnego, odnotowano tylko nieznaczne postępy.

Tabela 6: Ocena zmian w dziedzinie zmian demograficznych (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Demografia
	 Przeciętne dalsze trwanie życia w wieku 65 lat (mężczyźni) (*)	 Wskaźnik dzietności (*)
	 Przeciętne dalsze trwanie życia w wieku 65 lat (kobiety) (*)	: Migracje
		: Liczba osób starszych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym
		Adekwatność dochodowa w przypadku osób starszych
 Wskaźnik zatrudnienia osób starszych	 Poziom dochodów osób w wieku powyżej 65 lat w porównaniu z ich wcześniejszymi dochodami (**)	 Zagrożenie ubóstwem wśród osób w wieku powyżej 65 lat (**)
		Stabilność finansów publicznych
	 Dług publiczny	 Wiek emerytalny (***)
		: Wydatki na opiekę nad osobami starszymi
		: Wpływ starzenia się społeczeństwa na wydatki publiczne

(*) Od 2002 r.

(**) Od 2005 r.

(***) Od 2001 r.

Wskaźnik wiodący

W 2010 r. nie został osiągnięty cel dotyczący zatrudnienia połowy pracowników *Chociaż cel na*

w starszym wieku. Współczynnik aktywności zawodowej osób starszych wzrastał jednak przez cały okres, co przyczyni się do zmniejszenia zapotrzebowania na wydatki emerytalne.

2010 r. nie został osiągnięty, zwiększyła się liczba zatrudnionych pracowników w starszym wieku

Demografia

W latach 2002-2008 wzrósł wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia w wieku 65 lat zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet. Współczynnik reprodukcji ludności również nieznacznie wzrósł, pozostając jednak na poziomie poniżej współczynnika zastępowalności pokoleń, a w zestawieniu z dłuższym przeciętnym dalszym trwaniem życia wskazuje na to, że liczba ludności w wieku produkcyjnym może się nadal zmniejszać w stosunku do populacji osób na emeryturze.

Może nastąpić dalszy spadek odsetka ludności aktywnej zawodowo w relacji do ludności biernej zawodowo, przy potencjalnych konsekwencjach dla stabilności finansów publicznych

Poziom imigracji do UE przekroczył poziom emigracji, chociaż obniżył się gwałtownie w latach 2007–2009. W latach 2000-2010 stosunek liczby osób starszych do liczby ludności w wieku produkcyjnym wzrósł z 23,2 % do 25,9 %, przy czym zgodnie z prognozami będzie on dalej rosł, tak że do 2060 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 50 osób w wieku 65 lat lub starszych. Wzrost odsetka osób w wieku emerytalnym w połączeniu z niskim wiekiem emerytalnym spowoduje obciążenie finansów publicznych w zależności od poziomu finansowania w zakresie emerytur gwarantowanych przez państwo.

Adekwatność dochodowa w przypadku osób starszych

W latach 2005–2009 poziom dochodów z emerytur osób w wieku od 65 do 74 lat w stosunku do poziomu dochodów z wynagrodzeń osób w wieku od 50 do 59 lat wynosił niezmiennie 51 %. W okresie od 2000 do 2009 r. zagrożenie ubóstwem wśród osób w wieku powyżej 65 lat zmniejszyło się, podobnie jak w połowie lat 90.

Średni poziom emerytur pozostaje wystarczający, a zagrożenie ubóstwem wśród osób starszych uległo zmniejszeniu

Stabilność finansów publicznych

W latach 2000-2007 poziom długu publicznego został skutecznie obniżony, osiągając w 2007 r. wartość nieco niższą od unijnej wartości odniesienia wynoszącej 60 %. Po 2007 r. w wyniku kryzysu finansowego dług publiczny wzrósł jednak do poziomu przekraczającego nawet wartości odnotowane w połowie lat 90-tych, osiągając 80 % w 2010 r.

Trwający kryzys finansowy ma bardzo negatywny wpływ na stabilność finansów publicznych

Mimo wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób starszych (zob. wskaźnik wiodący) tempo zwiększania średniego wieku emerytalnego było wolniejsze, sprawiając, że osiągnięcie w 2010 r. docelowego wskaźnika, ustalonego w trakcie posiedzenia Rady Europejskiej w Barcelonie w 2002 r., jest mało prawdopodobne. Po wzroście odnotowanym w okresie od 2000 do 2005 r., w latach 2005–2007 udział wydatków na opiekę nad osobami starszymi w PKB uległ zmniejszeniu, a następnie w 2008 r. ustabilizował się na bardziej korzystnym poziomie zbliżonym do poziomu z 2000 r.

Zarówno starzejące się społeczeństwo, jak i struktura systemów zabezpieczenia społecznego w państwach członkowskich mają negatywny wpływ na stabilność finansów publicznych. Prognozowane zmiany w stopie zastąpienia dochodów

netto przez świadczenie emerytalne i wydatki publiczne na emerytury wskazują na możliwy przyszły wpływ starzenia się społeczeństwa.

Zdrowie publiczne

Od roku 2000 zmiany w dziedzinie zdrowia publicznego są zasadniczo korzystne. Wskaźnik wiodący pokazuje, że generalnie ludzie żyją dłużej. Poprawa jest widoczna w ograniczeniu liczby zgonów z powodu przewlekłych chorób, liczby samobójstw, wytwarzania toksycznych chemikaliów, niedogodności spowodowanych hałasem oraz poważnych wypadków przy pracy. Zmiany te nie przyniosły jednak korzyści wszystkim i nadal istnieją znaczne nierówności pod względem stanu zdrowia i dostępu do opieki zdrowotnej. Ponadto nadal istnieją wyzwania związane z czynnikami środowiskowymi warunkującymi stan zdrowia. Od roku 2000 mieszkańcy UE są w większym stopniu narażeni na ozon oraz pył zawieszony.

Tabela 7: Ocena zmian w dziedzinie zdrowia publicznego (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	Zdrowie i nierówności związane ze zdrowiem	
 Przeciętne dalsze trwanie życia i lata zdrowego życia (*)	 Zgony w wyniku przewlekłych chorób	 Samobójstwa : Niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej
	Czynniki warunkujące stan zdrowia	
	 Wytwarzanie toksycznych chemikaliów (**)	 Narażenie na zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym Narażenie na zanieczyszczenie powietrza ozonem Niedogodności spowodowane hałasem (***) Poważne wypadki przy pracy

(*) Od 2002 r., tylko na podstawie średniego trwania życia.

(**) Od 2002 r.

(***) Od 2005 r.

Wskaźnik wiodący

Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia jest dowodem na to, że dokonano postępów w zakresie promowania zdrowszego, a w konsekwencji dłuższego życia wśród obywateli UE. W latach 2002–2008 oczekiwana długość życia w chwili urodzenia dla mężczyzn i kobiet zwiększała się odpowiednio o 4 i 3 miesiące rocznie. Można również zaobserwować, że wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn zbliża się do poziomu tego wskaźnika dla kobiet.

Mieszkańcy UE żyją dłużej, a różnica w tym względzie między mężczyznami i kobietami ulega zmniejszeniu

Zdrowie i nierówności związane ze zdrowiem

Korzystne zmiany w dziedzinie zdrowia są widoczne w przypadku szeregu wskaźników. Współczynnik zgonów z powodu chorób przewlekłych, które stanowią główną przyczynę przedwczesnej śmierci w UE, w okresie od 2000 do 2008 r. zmniejszał się o 2,0 % rocznie w przypadku osób poniżej 65 roku życia. W tym samym okresie można było również zaobserwować poprawę w dziedzinie zdrowia psychicznego, odzwierciedlaną przez zmiany we współczynniku samobójstw. Ogólny współczynnik samobójstw w UE zmniejszał się rocznie średnio o 1,9 % wśród starszych nastolatków oraz o 3,6 % w przypadku osób powyżej 85 roku życia. Wyjątek stanowią osoby w średnim wieku, w przypadku których od 2007 r. odnotowuje się wzrost współczynnika samobójstw związany z bezrobociem i zadłużeniem na skutek kryzysu finansowego.

Mniej osób umiera wskutek przewlekłych chorób lub samobójstwa. Kryzys finansowy miał jednak negatywny wpływ na osoby w średnim wieku

W latach 2005–2009 zmniejszył się odsetek osób zgłaszających niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej. Odsetek najuboższych osób, które zgłosiły niezaspokojone potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej, jest jednak nadal ośmiokrotnie większy niż w przypadku grupy o najwyższych dochodach.

Mimo pozytywnych zmian koszty opieki medycznej nadal stanowią barierę dla osób najuboższych

Czynniki warunkujące stan zdrowia

W latach 2002–2009 wytwarzanie toksycznych chemikaliów w UE malało średnio o 1,8 % rocznie. Nie odnotowano jednak żadnych zmian w udziale wytwarzania tych substancji w ogólnej produkcji chemicznej ani w udziale najbardziej toksycznych klas chemikaliów.

Mimo ograniczenia wytwarzania toksycznych chemikaliów nie dokonano postępów w kierunku mniejszej toksyczności

W latach 2000–2008 narażenie ludności miejskiej na zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym zmniejszyło się o 0,4 % rocznie, ale utrzymuje się na poziomie bardzo odległym od celu wyznaczonego na 2010 r., natomiast narażenie na ozon wzrastało w tym okresie o 2,8 % rocznie. Nie jest jednak możliwe zaobserwowanie wyraźnych tendencji, ponieważ wskaźniki te wahają się z roku na rok, a zmiany w stężeniu pyłu i ozonu w powietrzu występują często z przyczyn naturalnych lub półnaturalnych, takich jak pożary lasów i ekstremalne warunki klimatyczne.

Nie nastąpiła faktyczna poprawa w zakresie narażenia na zanieczyszczenie powietrza na obszarach miejskich

W latach 2005–2009 odsetek osób w UE, które deklarują, że są narażone na nadmierny hałas, zmniejszył się korzystnie, średnio o 1,5 % rocznie.

Mniej osób cierpi z powodu hałasu, a liczba poważnych wypadków przy pracy uległa zmniejszeniu

Dzięki staraniom podejmowanym w celu zwiększenia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy na poziomie UE poczyniono postępy, które zasadniczo odpowiadają celowi zmniejszenia liczby poważnych wypadków przy pracy o 25 % w okresie od 2007 do 2012 r.

Zmiana klimatu i energia

W przypadku większości wskaźników w dziedzinie zmiany klimatu i energii od 2000 r. osiągnięto stosunkowo duże postępy, w szczególności w drugiej połowie dekady, podczas gdy niekorzystne tendencje utrzymują się tylko w przypadku niewielkiej liczby wskaźników. Chociaż niektóre wskaźniki odzwierciedlają już przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną, gospodarka UE pozostaje energochłonna i wysokoemisyjna, a większość wskaźników w ramach tej dziedziny jest ściśle powiązana ze wzrostem gospodarczym. Nie jest zatem zaskakujący fakt, że kryzys gospodarczy wywarł znaczny wpływ na kwestie omawiane w niniejszym rozdziale. Ogólnie zmiany tendencji w latach 2008 i 2009 r. nie są wynikiem gruntownych zmian strukturalnych, ale stanowią raczej tymczasowe przerwanie tendencji długoterminowych.

W okresie od 2000 do 2009 r. obniżył się w UE-27 poziom emisji gazów cieplarnianych, a tempo zmian prawdopodobnie będzie wystarczające, aby do 2020 r. osiągnąć docelową redukcję o 20 %. UE-15 jest również na dobrej drodze do osiągnięcia wspólnego celu określonego w protokole z Kioto, zgodnie z którym emisje gazów cieplarnianych mają zostać zredukowane o 8 % poniżej poziomów z 1990 r. w okresie rozliczeniowym od 2008 do 2012 r. Podobnie UE zbliża się do osiągnięcia celu ustalonego na 20 % udziału **energii ze źródeł** odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto do 2020 r.

Korzystne zmiany można również zaobserwować w przypadku intensywności emisji gazów cieplarnianych związanej ze zużyciem energii, wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych w sektorze transportu oraz kogeneracji. Nie jest natomiast prawdopodobne osiągnięcie ustanowionego na rok 2010 celu zwiększenia udziału **energii ze źródeł** odnawialnych w wytwarzaniu energii elektrycznej do 21 %, mimo że udział ten wzrósł w latach 2000–2009. Od roku 2000 zwiększyła się znacznie zależność UE od **importu** energii⁶ – 54 % zużycia energii jest pokrywane z dostaw spoza UE. Ukryte stawki opodatkowania energii zmniejszyły się od 2000 r., co jest niezgodne z unijnym celem przeniesienia obciążenia podatkowego z pracy na wykorzystanie zasobów.

Tabela 8: Ocena zmian w dziedzinie zmiany klimatu i energii (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Zmiana klimatu
 Emisja gazów cieplarnianych	: Emisja gazów cieplarnianych według sektorów	 Intensywność emisji gazów cieplarnianych związana ze zużyciem energii : Globalna średnia temperatura powierzchni
		Energia
 Zużycie energii ze źródeł odnawialnych (*)	 Zależność energetyczna	 Zużycie krajowej energii brutto Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych Zużycie energii ze źródeł odnawialnych w transporcie Kogeneracja (**) Ukryte stawki opodatkowania energii

(*) Od 2006 r.

(**) Od 2004 r.

Wskaźniki wiodące

W 2009 r. poziom emisji gazów cieplarnianych w UE-27 był o 17,4 % niższy od poziomu z lat 90-tych. Powyższy wynik wskazuje na to, że cel redukcji emisji gazów cieplarnianych o 20 % do 2020 r. prawdopodobnie zostanie osiągnięty. Ponadto w 2009 r. poziom emisji gazów cieplarnianych w UE-15 był o 12,7 % niższy od poziomu referencyjnego określonego w Kioto. W związku z powyższym istnieje prawdopodobieństwo, że państwa UE-15 wypełnią z nadwyżką wspólne zobowiązanie z Kioto dotyczące redukcji emisji gazów cieplarnianych o 8 % w latach 2008–2012.

Ze względu na zmiany w metodologii dane dotyczące drugiego wskaźnika wiodącego – „zużycia energii ze źródeł odnawialnych” – są dostępne tylko za lata 2006–2008. Jeżeli bieżące tempo zmian odnotowane w tym okresie zostanie utrzymane, UE prawdopodobnie osiągnie ustanowiony na 2020 r. cel zwiększenia do 20 % udziału **energii ze źródeł** odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto.

*UE-27 jest na drodze do osiągnięcia docelowego poziomu emisji gazów cieplarnianych do 2020 r., a zobowiązania UE-15 z Kioto prawdopodobnie zostaną wypełnione. UE na drodze do osiągnięcia celu dotyczącego udziału **energii ze źródeł** odnawialnych w **końcowym** zużyciu energii **brutto***

⁶ Przywóz **Import** energii nie obejmuje paliwa potrzebnego do produkcji energii jądrowej.

Zmiana klimatu

Z pewnymi istotnymi wyjątkami, w latach 1990–2009 proporcje łącznych emisji gazów cieplarnianych (z wyłączeniem międzynarodowych emisji związanych ze spalaniem olejów bunkrowych oraz użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem) pochodzących z poszczególnych źródeł głównych w UE-27 zmieniły się w raczej niewielkim stopniu. Najważniejsze zmiany obejmowały redukcję emisji pochodzących z przetwórstwa przemysłowego i budownictwa (z 14,8 % do 11,5 %) oraz z procesów przemysłowych (z 8,3 % do 7 %), a także przede wszystkim wzrost emisji pochodzących z transportu z 13,8 % do 20,2 %. Zmiany w udziałach emisji pochodzących ze źródeł innych kategorii były nieznaczne.

W latach 2000–2009 zmalała w umiarkowany sposób intensywność emisji gazów cieplarnianych związanej ze zużyciem energii, chociaż w wolniejszym tempie niż w latach 90. Główną przyczyną powyższej malejącej tendencji jest przestawienie na paliwa o niższej emisji.

W okresie od 2001 do 2010 r. średnia globalna temperatura powierzchni była o 0,46 °C wyższa od średniej z lat 1961–1990, przez co okres 2001–2010 został odnotowany jako najcieplejsze dziesięciolecie w historii. Stanowi to kontynuację tendencji, w której pierwsza dekada XXI w. była cieplejsza od lat 90., które były z kolei cieplejsze od lat 80. i od wcześniejszych dekad.

Energia

W latach 90-tych zależność UE od importowanej energii utrzymywała się raczej na stałym poziomie, tj. 45 %. W latach 2000–2009 zależność energetyczna uległa jednak znacznemu wzrostowi, osiągając w 2009 r. poziom 53,9 %.

Zapotrzebowanie na energię w UE nieznacznie zmalało – po stałym wzroście na początku pierwszej dekady XXI w., w latach 2006–2009 nastąpił jego spadek. Zasadniczo przeciwwagę dla malejącego zużycia paliw stałych stanowiło większe zużycie gazu ziemnego oraz w pewnym stopniu energii ze źródeł odnawialnych.

Udział **energii ze źródeł odnawialnych** w produkcji energii elektrycznej na poziomie UE wzrósł z 13,8 % w 2000 r. do 16,7 % w 2008 r. Mimo odnotowanego wzrostu nie jest prawdopodobne, aby UE osiągnęła cel 21 % ustanowiony na rok 2010. Z kolei w sektorze transportu w latach 2006–2008 udział **energii ze źródeł odnawialnych** w paliwach transportowych wzrósł bardzo szybko, osiągając wartość 3,5 %. Jeżeli obecne tempo wzrostu utrzyma się, UE osiągnie cel 5,75 % ustanowiony na rok 2010. Uwzględniając jednak fakt, że powyższe dane obejmują tylko okres trzech lat, prognozy te należy przyjmować z ostrożnością.

Tempo rozwoju kogeneracji, tj. skojarzonej gospodarki energetycznej (CHP), polegającej na jednoczesnej produkcji użytecznej energii cieplnej i energii elektrycznej było stałe, ale powolne, osiągając w 2009 r. udział w produkcji energii elektrycznej brutto wynoszący 11,4 %.

W latach 2000–2009 zmalały ukryte stawki opodatkowania energii. Spadek faktycznego obciążenia podatkowego odbiega od unijnego celu przechodzenia z opodatkowania pracy na opodatkowanie zużycia zasobów i energii, które stanowi narzędzie polityki mające przyczynić się do szybszego osiągnięcia celów środowiskowych i wzrostu zatrudnienia.

Podczas gdy udział emisji pochodzących z produkcji, budownictwa i procesów przemysłowych zmalał, wzrósł udział emisji z transportu

Okres od 2001 do 2010 r. był najcieplejszym odnotowanym dotąd dziesięcioleciem

UE importuje ponad połowę zużywanej przez siebie energii

Od 2000 r. zapotrzebowanie na energię w UE nieznacznie zmalało

*UE prawdopodobnie nie osiągnie swojego celu dotyczącego udziału **energii ze źródeł odnawialnych** w wytwarzaniu energii elektrycznej, ale jest na dobrej drodze do osiągnięcia ustanowionego celu dla **energii ze źródeł odnawialnych** w transporcie*

Niewielkie postępy w obszarze kogeneracji

Brak przejścia z opodatkowania pracy na opodatkowanie energii

Zrównoważony transport

Ogólnie rzecz biorąc, zmiany w dziedzinie zrównoważonego transportu, które nastąpiły od roku 2000, tworzą raczej niekorzystny obraz, chociaż można zaobserwować pewne korzystne tendencje. Sytuacja nakreślona w niniejszym raporcie jest zatem mniej ostro zarysowana niż w poprzednim raporcie, chociaż spowodowane to jest głównie kryzysem gospodarczym, który spowodował ograniczenie zapotrzebowania na transport oraz ograniczenie jego negatywnych skutków.

Zmniejszenie zużycia energii i redukcja emisji gazów cieplarnianych odnotowane w latach 2007–2008 są raczej konsekwencją kryzysu gospodarczego niż stałą długoterminową tendencją w kierunku całkowitego ich rozdzielenia. Nawet jeżeli poczyniono postępy w rozdzieleniu transportu i zużycia energii w tym sektorze od rozwoju gospodarczego, rozdzielenie to było jedynie względne. Ponadto zarówno dane dotyczące transportu towarowego, jak i dane dotyczące transportu pasażerskiego nie wskazują na przesunięcie w kierunku zmniejszenia wpływu tych rodzajów transportu na środowisko. Odnotowano znaczną redukcję średniego poziomu emisji CO₂ dla nowych samochodów osobowych oraz znaczny spadek liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych. Wzrosło tempo utrzymującej się od roku 2000 stałej tendencji spadkowej w przypadku poziomu emisji tlenków azotu i pyłu zawieszonego.

Tabela 9: Ocena zmian w obszarze transportu zorganizowanego z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Transport i mobilność
 Zużycie energii w transporcie w relacji do PKB	 Podział zadań przewozowych w transporcie towarowym	 Wolumen transportu towarowego w relacji do PKB (*)
	 Podział zadań przewozowych w transporcie pasażerskim	 Wolumen transportu pasażerskiego w relacji do PKB Inwestycje w infrastrukturę transportową : Ceny w transporcie pasażerskim
		Wpływ transportu
	 Emisja gazów cieplarnianych związana z transportem Liczba ofiar śmiertelnych wypadków drogowych (**) (**)	 Średnia emisja CO ₂ na 1 km przebiegu dla nowych samochodów osobowych (***) Emisja tlenków azotu przez środki transportu Emisja pyłu zawieszonego przez środki transportu

(*) Od 2004 r.

(**) Od 2001 r.

(***) Od 2007 r.

Wskaźnik wiodący

Od roku 2000 zużycie energii w transporcie wzrastało wolniej niż gospodarka. W związku z tym w latach 2000–2009 nastąpiło również umiarkowane zmniejszenie zużycia energii w relacji do PKB, wskazując na nieznaczne względne oddzielenie rozwoju gospodarczego od zużycia energii w transporcie. Związek między tymi dwoma wskaźnikami jest jednak nadal wyraźny, co można stwierdzić na podstawie spadku zużycia energii towarzyszącego pogorszeniu sytuacji gospodarczej w 2008 r.

Zużycie energii w transporcie rosło nieco wolniej niż PKB

Transport i mobilność

W latach 2000–2009 udział lądowego transportu drogowego towarów w UE wzrósł do 77,5 %, przy czym w tym samym okresie nieznacznie zmniejszenia zmniejszył się udział lądowego transportu kolejowego i okresie żeglugi śródlądowej. W latach 2000–2007 zmianom tym towarzyszył wzrost transportowej pracy przewozowej (mierzonej w tonokilometrach). Praca przewozowa w zakresie transportu towarowego zaczęła zmniejszać się dopiero w 2008 r. wraz z niższym wzrostem gospodarczym spowodowanym przez kryzys gospodarczy. W 2009 r. nastąpił dalszy spadek w transporcie towarowym, co doprowadziło do pełnego oddzielenia wzrostu gospodarczego od transportu towarowego w okresie od 2000 do 2009 r.

Wzrost udziału transportu drogowego w transporcie towarów

Zupełne oddzielenie transportu towarowego od gospodarki

W latach 2000–2008 udział poszczególnych środków transportu w transporcie pasażerskim pozostawał raczej stabilny, chociaż odnotowano nieznaczny wzrost udziału transportu samochodami osobowymi i transportu kolejowego (stanowiącego w 2008 r. odpowiednio 83,3 % i 7,3 %), przy jednoczesnym niewielkim zmniejszeniu udziału transportu autobusowego i autokarowego. Wolumen przewozowy w zakresie transportu pasażerskiego w UE wykazywał tendencję podobną do tendencji wolumenu przewozowego transportu towarowego, chociaż spadek o 0,4 % w 2008 r. był bardziej umiarkowany niż w przypadku transportu towarowego, którego wolumen obniżył się o 1,4 %. W tym okresie wolumen przewozowy transportu pasażerskiego wzrastał wolniej niż PKB – nastąpiło względne oddzielenie wolumenu przewozowego w transporcie pasażerskim od PKB.

Względne oddzielenie transportu pasażerskiego od PKB

Nadal największy udział w inwestycjach infrastrukturalnych ma infrastruktura drogowa

Chociaż udział inwestycji w infrastrukturę drogową i infrastrukturę portów lotniczych spadł z 66 % w 2000 r. do 59 % w 2003 r., w roku 2009 wzrósł do 68 %. Przeciwny kierunek zmian zaobserwowano w przypadku udziałów inwestycji w infrastrukturę kolejową, śródlądowe drogi wodne i porty morskie, których poziom w tym samym okresie zmniejszył się z 34 % do 32 %.

Ceny usług przewozu drogowego i kolejowego rosły szybciej niż ceny usług przewozu lotniczego

W latach 2000–2010 wszystkie ceny za usługi w transporcie pasażerskim, w zakresie transportu drogowego, kolejowego i lotniczego, wzrastały w znaczny sposób, chociaż w różnym tempie. Najwyższy roczny wzrost cen odnotowano dla usług transportu drogowego osób (tj. autobusami i autokarami) – średnio o 4,2 %, a w następnej kolejności dla transportu kolejowego (4,0 %) i lotniczego (2,8 %). W latach 2000–2010 ceny obsługi środków transportu indywidualnego i koszty zakupu pojazdów wzrosły średnio odpowiednio o 3,5 % i 0,6 %. W związku z tym w ujęciu względnym wzrost cen był mniejszy w przypadku transportu drogowego prywatnymi pojazdami i transportu lotniczego, przy czym druga z wymienionych kategorii transportu wykazuje najszybciej rosnący poziom zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych.

Wpływ transportu

W latach 2000–2009 poziom emisji gazów cieplarnianych związanej z transportem w UE wzrastał wolniej niż w okresie od 1990 do 2000 r. W wyniku spadku zapotrzebowania na transport w czasie kryzysu gospodarczego nastąpiła znaczna redukcja emisji gazów cieplarnianych związanej z transportem, odpowiednio w 2008 (-1,7 %) i 2009 r. (-2,8 %).

Tempo wzrostu emisji gazów cieplarnianych związanej z transportem uległo spowolnieniu

Ponieważ największy udział w łącznych emisjach gazów cieplarnianych związanych z transportem ma transport drogowy samochodami osobowymi, zmiana średniego poziomu emisji CO₂ dla nowych samochodów osobowych odgrywa kluczową rolę w redukcji łącznej emisji gazów cieplarnianych związanych z transportem. Dokonano pewnych postępów w tym zakresie, osiągając w latach 2007–2009 w UE średnią roczną redukcję o 4,2 %, przy czym w 2009 r. nowe samochody osobowe emitowały średnio 145,7 g CO₂/km. Obecne tempo redukcji wydaje się wystarczające, aby do roku 2015 osiągnąć cel emisji 130 g CO₂/km.

Postępy w redukcji średniego poziomu emisji CO₂ dla taboru nowych samochodów osobowych

W przeciwieństwie do rosnącego poziomu emisji gazów cieplarnianych poziom emisji szkodliwych czynników zanieczyszczenia powietrza, takich jak tlenki azotu (NO_x) i pył zawieszony (PM), obniżał się stale od 1990 r. w wyniku stopniowego zaostrzania norm emisji. Aktualne poziomy emisji NO_x⁷ i PM 2,5⁸ są o ponad 30 % niższe od poziomów z roku 1990. Z danych liczbowych za 2008 r. jasno wynika, że proces ten został przyspieszony w rezultacie spadku wolumenu transportu na skutek kryzysu gospodarczego.

W 2008 r. zwiększyło się tempo stałego spadku czynników zanieczyszczenia powietrza

Dzięki zastosowaniu środków służących zmniejszeniu liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych w UE liczba ta zmniejszyła się od 1991 r. o ponad połowę. Szczególnie wyraźne postępy poczyniono w latach 2007–2009, co ma związek z niepewną sytuacją finansową na skutek kryzysu gospodarczego. Postępy te są jednak niewystarczające w stosunku do koniecznych zmian, aby zmniejszyć liczbę ofiar śmiertelnych wypadków drogowych o 50 % w latach 2001–2010.

Odnotowano dalszy spadek liczby ofiar śmiertelnych wypadków drogowych

Zasoby naturalne

Zmiany w dziedzinie „zasoby naturalne”, które wystąpiły od 2000 r., wskazują zarówno na korzystne, jak i niekorzystne tendencje. Z jednej strony odnotowano stałe postępy w zakresie wyznaczania obszarów chronionych i w jakości wody, a pozyskiwanie drewna z lasów utrzymało się na zrównoważonym poziomie. Ustabilizowały się tendencje, jeżeli chodzi o występowanie i różnorodność pospolitych gatunków ptaków, chociaż sytuacja w tym względzie jest znacznie mniej korzystna niż w 1990 r. i wcześniejszych dziesięcioleciach. Z drugiej strony natomiast zasoby ryb morskich są nadal zagrożone i powiększa się powierzchnia gruntów zabudowanych kosztem terenów półnaturalnych.

⁷ Tlenki azotu, tlenek azotu(II) (NO) i dwutlenek azotu (NO₂) są gazami kwaśnymi szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego i środowiska.

⁸ Drobne cząstki pyłu zawieszonego o średniej wartości średnicy aerodynamicznej do 2,5µm. Pył ten przyczynia się do powstawania chorób układu krążenia u ludzi.

Tabela 10: Ocena zmian w dziedzinie zasobów naturalnych (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	Różnorodność biologiczna	
 Występowanie pospolitych gatunków ptaków (*)	 Obszary chronione (**) : Pobór wód	 Jakość wody w rzekach (***)
		Zasoby wody słodkiej
 Utrzymanie zasobów ryb	 Zwiększenie powierzchni gruntów zabudowanych (****)	Ekosystemy morskie : Zdolność połowowa
		Użytkowanie gruntów
		 Przyrost lasów i wyrąb drzew

(*) Zagregowane dane dla UE na podstawie danych z 19 państw członkowskich.

(**) UE-25, od 2006 r.

(***) Zagregowane dane na podstawie danych z 19 państw europejskich.

(****) Zagregowane dane dla UE na podstawie danych z 23 państw członkowskich.

Wskaźniki wiodące

Począwszy od 2000 r. unijny wskaźnik dla wszystkich pospolitych gatunków ptaków zaczął się stabilizować po gwałtownych spadkach odnotowanych na przestrzeni poprzednich dziesięcioleci. Poprawa sytuacji była szczególnie widoczna w przypadku siedliskowych gatunków ptaków pospolitych i gatunków leśnych. Z drugiej strony nadal maleją populacje pospolitych gatunków ptaków występujących na obszarach rolniczych.

Odradzają się populacje pospolitych gatunków ptaków, ale w mniejszym stopniu niż w poprzednich dekadach Połowy ryb pozostają poza bezpiecznymi granicami biologicznymi

W 2009 r. całkowity połów ryb z zasobów poza bezpiecznymi granicami biologicznymi zbliżył się do poziomu 24 %. Obecnie połowy ryb prawie wszystkich kategorii znacznie przekroczyły zrównoważony poziom eksploatacji.

Różnorodność biologiczna

W 2010 r. powierzchnia obszarów wyznaczonych do ochrony przyrody w UE-25 wzrosła do 89 % powierzchni uznanej za konieczną, aby zapewnić ilość siedlisk wystarczającą do ochrony różnorodności biologicznej. Różnice w poziomie wdrożenia występujące między starszymi państwami członkowskimi i państwami, które dołączyły do UE ostatnio, stale się zmniejszają – w 2010 r. średnia wartość dla wszystkich 27 państw członkowskich wyniosła 98 %. Mimo że wdrożenie pod względem powierzchni objętej ochroną zostało niemal zakończone, konieczne są dalsze postępy w zakresie gospodarowania wyznaczonymi obszarami i ustanowienia powiązań między nimi.

Powierzchnia obszarów chronionych zbliża się do wystarczającego poziomu

Zasoby słodkiej wody

Pobór wód powierzchniowych ustabilizował się w większości państw, dla których dostępne są dane. W niektórych krajach wskaźniki określające pozyskiwanie wód podziemnych nadal utrzymują się na poziomie wysokim lub nietrwałym. Duże różnice we wskaźnikach występujące między poszczególnymi państwami mogą być związane z właściwościami geologiczno-klimatycznymi oraz względnym znaczeniem określonych sektorów gospodarki, takich jak turystyka i rolnictwo w niektórych regionach europejskich.

Poprawia się jakość wody słodkiej w rzekach i ustabilizowały się wskaźniki poboru

W latach 2000–2008 w rzekach w całej Europie⁹ zmniejszyła się koncentracja materii organicznej ulegającej biodegradacji oraz innych substancji odżywczych powodujących zanieczyszczenia, co wskazuje na wyraźną poprawę jakości wody słodkiej. Największy wpływ na tę korzystną tendencję miała dyrektywa dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych i ramowa dyrektywa wodna.

Ekosystemy morskie

Flota rybacka w UE-15, w ujęciu całkowitej mocy silników statków, ciągle się zmniejsza, przy czym celem jest dostosowanie zdolności połowowej do dostępnych zasobów. Jednocześnie ulepszono jednak technologię i zwiększono wydajność połowów, w taki sposób, że całkowita zdolność połowowa nie uległa zmniejszeniu.

Mimo zmniejszenia floty rybackiej nie obniżył się poziom zdolności połowowej

Użytkowanie gruntów

W latach 2000–2006 nadal rosła powierzchnia gruntów zabudowanych kosztem zmniejszenia powierzchni terenów rolniczych i półnaturalnych. Najwyższy wzrost wskaźnika odnotowano dla użytków kopalnych, wysypisk i placów budowy, a w następnej kolejności dla sieci transportowej. Fragmentaryzacja ekosystemów związana z powyższymi ekstensywnymi liniowymi zabudowaniami stanowi główny czynnik presji wywieranej na różnorodność biologiczną.

Kontynuuje się zabudowę terenów naturalnych

W latach 2000–2010 nastąpił niewielki wzrost wyrębu przy jednoczesnym znacznym spadku przyrostu lasów. Spowodowało to znaczny wzrost współczynnika wykorzystania lasów (stosunek wyrębu do przyrostu). Utrzymuje się jednak zrównoważony poziom pozyskiwania drewna.

Utrzymuje się zrównoważony poziom wyrębu lasów

Globalne partnerstwo

Ogólna sytuacja wynikająca ze wskaźników w dziedzinie „globalne partnerstwo” jest raczej pozytywna. Od 2000 r. większość wskaźników wykazywała korzystne tendencje, w szczególności wskaźniki określające przepływy handlowe, finansowanie zrównoważonego rozwoju oraz zarządzanie zasobami naturalnymi. UE nie dokonała jednak wystarczających postępów w odniesieniu do wskaźnika wiodącego, za pomocą którego mierzy się odsetek dochodu narodowego brutto przeznaczony na oficjalną pomoc rozwojową dla krajów rozwijających się. Ponadto w okresie od 2007 do 2009 r. wiele wskaźników zmieniało się w sposób niekorzystny w reakcji na światowy kryzys gospodarczy.

⁹ Wskaźnik jest paneuropejski i obejmuje zarówno państwa członkowskie, jak i państwa nieczłonkowskie.

Tabela 11: Ocena zmian w dziedzinie globalnego partnerstwa (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
 Oficjalna pomoc rozwojowa	 Import z krajów rozwijających się	Globalizacja handlu Udział importu z krajów najsłabiej rozwiniętych Dotacje dla rolnictwa UE
	Finansowanie zrównoważonego rozwoju	
	 Pomoc finansowa dla krajów rozwijających się (*)	 Udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych w krajach o niskim dochodzie (**) Udział oficjalnej pomocy rozwojowej dla krajów o niskim dochodzie (*) Udział pomocy niewiązanej (*) Pomoc na infrastrukturę i usługi społeczne (*) : Pomoc na spłatę zadłużenia
	Globalne zarządzanie zasobami	
	: Emisja CO ₂ na mieszkańca	 Pomoc związana z zaopatrzeniem w wodę i zapewnieniem sieci kanalizacyjnych *)

(*) UE-15.

(**) państwa członkowskie UE będące członkami DAC.

Wskaźnik wiodący

W latach 2005–2010 udział dochodu narodowego brutto (DNB) przeznaczony na oficjalną pomoc rozwojową (ODA) dla krajów rozwijających się wzrósł tylko nieznacznie. UE nie osiągnęła zatem swojego pośredniego celu stanowiącego 0,56 % w 2010 r. UE nie jest również na dobrej drodze do osiągnięcia celu stanowiącego 0,7 % DNB przeznaczonego na ODA do 2015 r.

UE nie osiągnęła swojego docelowego poziomu ODA, który miał wynosić 0,56% DNB w 2010 r.

Globalizacja handlu

W latach 2000–2010 zwiększył się udział przywozu z krajów rozwijających się w przywozie UE. W 2009 r. nastąpiło przerwanie tej tendencji na skutek globalnego kryzysu gospodarczego. Przywóz krajów najsłabiej rozwiniętych wykazywał tendencje zgodne z unijnym celem zwiększenia udziału tego przywozu, ale zasadniczo utrzymywał się na niskim poziomie. W okresie od 2000 do 2007 r. dotacje dla rolnictwa UE zaklasyfikowane przez Światową Organizację Handlu (WTO) jako zakłócające handel wzrosły o ponad dwie trzecie.

Wzrósł przywóz z krajów rozwijających się

Finansowanie zrównoważonego rozwoju

Ogólnie w 2009 r. UE-15 zapewniła krajom rozwijającym się więcej środków pieniężnych niż w roku 2000, co odzwierciedla ogólną tendencję wśród darczyńców. Dokonano umiarkowanych postępów, jeżeli chodzi o zwiększenie udziałów krajów o niskim dochodzie w bezpośrednich inwestycjach zagranicznych (BIZ) i pomocy rozwojowej. Światowy kryzys gospodarczy doprowadził jednak do zmniejszenia przepływów w 2007 i 2008 r. W 2009 r. większość wskaźników nie osiągnęła poziomu z roku 2007. Poziom pomocy rozwojowej przeznaczonej na zadłużenia był niższy w roku 2009 niż w 2000 r.

Wzrósł poziom ogólnej pomocy finansowej UE-15 na rzecz rozwoju, ale kryzys gospodarczy wywarł negatywny wpływ

Globalne zarządzanie zasobami

Wskaźniki globalnego zarządzania zasobami wykazywały korzystne tendencje. Zmniejszyła się różnica w poziomie emisji CO₂ na mieszkańca w UE i krajach rozwijających się, choć nadal jest ona znaczna. Przyczyną powyższego częściowego wyrównania był wzrost poziomu emisji CO₂ w krajach rozwijających się i spadek tego poziomu w UE. W latach 2000–2009 wzrósł w znacznym stopniu poziom pomocy związanej z zaopatrzeniem w wodę i zapewnieniem sieci kanalizacyjnych.

Zmniejsza się różnica w poziomie emisji CO₂ w UE i krajach rozwijających się

Dobre rządzenie

Tendencje zaobserwowane od 2000 r. w dziedzinie dobrego rządzenia są niejednoznaczne. Pozytywne tendencje zaobserwowano w przypadku spraw dotyczących naruszenia prawa oraz dostępności i wykorzystanie e-administracji. Ponadto poziom transpozycji prawa UE przekroczył poziom docelowy. Występowały jednak negatywne tendencje, jeżeli chodzi o frekwencję wyborczą w wyborach do parlamentów krajowych, która ogólnie spada. Co więcej, tendencje dotyczące stosunku podatków ekologicznych do podatków związanych z pracą wskazują na to, że nie osiągnięto celu ogólnego przesunięcia w kierunku większego udziału podatków ekologicznych w całkowitych dochodach podatkowych.

Tabela 12: Ocena zmian w dziedzinie dobrego rządzenia (UE-27, od 2000 r.)

Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	Spójność i skuteczność polityki	
	 Sprawy dotyczące naruszenia prawa (*)	: Zaufanie obywateli do instytucji UE Transpozycja prawa UE (*)
	Otwartość i uczestnictwo	
	 Frekwencja wyborcza	 Dostępność e-administracji (*) Wykorzystanie e-administracji (**)
	Instrumenty ekonomiczne	
	 Podatki ekologiczne w stosunku do podatków związanych z pracą	

(*) Od 2007 r.

(**) Od 2005 r.

Spójność i skuteczność polityki

W 2009 r. połowa obywateli UE wyraziła swoje zaufanie do Parlamentu Europejskiego, co oznacza, że jest on instytucją darzoną największym zaufaniem spośród głównych instytucji UE. Mniejsza liczba obywateli stwierdziła, że ma zaufanie do Komisji Europejskiej i Rady Unii Europejskiej.

Parlament Europejski jest najbardziej zaufaną spośród głównych instytucji UE

W latach 2007–2009 liczba spraw dotyczących naruszenia prawa w UE znacznie zmalała z 212 do 142, głównie w wyniku mniejszej ilości spraw w dwóch obszarach polityki – rynku wewnętrznego oraz wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Odnotowano jednak istotne różnice między różnymi sektorami polityki.

Spadek liczby nowych spraw dotyczących naruszenia prawa i przekroczenie poziomu docelowego w zakresie transpozycji prawa UE

W 2001 r. Rada Europejska ustanowiła docelowy poziom transpozycji prawa UE przez organy władz krajowych wynoszący 98,5 %. Chociaż w 2009 r. ogólny poziom przekroczył nieznacznie poziom docelowy tj. 98,5 %, w przypadku niektórych sektorów polityki odnotowano niższe wskaźniki transpozycji.

Otwartość i uczestnictwo

W latach 2000–2010 frekwencja wyborcza w wyborach do parlamentów krajowych zmniejszyła się nieznacznie w całej UE. Ogólnie odnotowano większy udział w wyborach krajowych niż w wyborach do Parlamentu Europejskiego.

Niewielki spadek frekwencji wyborczej w wyborach krajowych

W UE odnotowuje się znaczną dostępność e-administracji w zakresie podstawowych usług publicznych, która od 2002 r. stale rośnie, a w latach 2005–2010 wzrósł poziom wykorzystania e-administracji przez obywateli. Istnieją jednak istotne różnice między poszczególnymi państwami członkowskimi.

Wzrasta dostępność i wykorzystanie e-administracji

Instrumenty ekonomiczne

W latach 2000–2009 w UE nastąpiło przesunięcie z podatków ekologicznych na podatki związane z pracą. Jest to niezgodne z celem strategii UE na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącym przesunięcia podatków z pracy na zużycie zasobów oraz energii i/lub zanieczyszczenie.

Wzrósł stosunek podatków ekologicznych do podatków związanych z pracą